

De UT Campus Blend

Strategische oriëntatie op differentiatie en flexibiliteit in het onderwijs aan de UT en de rol van ICT hierbij

*Een notitie van de Stuurgroep ICT in het Onderwijs
November 2003*

1. Inleiding: de behoefte aan een meer strategische benutting van ICT

In de beleidsvisie op onderwijs aan de UT spelen kwaliteit(szorg), internationalisering en levenslang leren een centrale rol. In verband hiermee wordt een verdere flexibilisering van het onderwijsaanbod van belang geacht¹. De invoering van het bachelor-master systeem vormt hierin een belangrijke stap. De inzet van ICT in het onderwijs wordt gezien als een middel om zowel kwaliteit als flexibiliteit te versterken².

De Stuurgroep ICT in het Onderwijs stelde in haar Signaalnotitie³ van april 2002 dat, in lijn met deze UT visie, docent-intensief en *campus-based* onderwijs voor de primaire doelgroep (initiële-fase-studenten) in toenemende mate moet worden uitgebreid met extensiever en flexibeler onderwijs voor nieuwe doelgroepen (post-initieel, internationaal, etc.). Bij beide typen aanbod speelt ICT een belangrijke, maar wel verschillende rol. ICT-projecten moeten gericht zijn op het (zo mogelijk tegelijkertijd) verder ontwikkelen van beide aspecten.

De Stuurgroep ICTO constateerde in hetzelfde document tevens dat de UT op het niveau van infrastructurele en technische voorzieningen op ICT gebied weliswaar een voorhoede positie inneemt, en dat er vele interessante onderwijskundige toepassingen zijn ontwikkeld, maar dat *de strategische benutting van ICT nog onvoldoende ontwikkeld is*. Dit heeft met name te maken met het feit dat de strategische visie van de UT op differentiatie van doelgroepen nog onvoldoende was doorgedrongen in de concrete ICT activiteiten. Er werd nog overwegend uitgegaan van de "traditionele" student als gebruiker van ICT-omgevingen en -systemen. Andere (potentiële) doelgroepen waren in veel gevallen nog niet duidelijk in beeld.

Daarom werd op 8 mei 2003 een bijeenkomst gehouden met vertegenwoordigers uit alle faculteiten. Verschillende externe en interne sprekers belichtten het belang van onderwijskundige en strategische keuzes als basis voor ICT-beleid en -inzet. De conclusies van de bijeenkomst waren dat teneinde de inzet en ontwikkeling van ICT beter te kunnen richten, de verschillende faculteiten / opleidingen:

- a) zich bewuster moeten worden hoe ICT in hun onderwijsvisie past (hoe wordt kwaliteit bevorderd?) en;
- b) hun strategische doelen m.b.t. doelgroepdifferentiatie (nader) moeten expliciteren (welke flexibilisering is hiervoor noodzakelijk en welke rol kan ICT hierbij spelen?).

In het strategisch UMT van juni 2003, werd wederom vastgesteld dat het onderwijsbeleid de komende jaren zich zal blijven richten op kwaliteit, flexibilisering en differentiatie van de

¹ Nota Onderwijs aan de UT. Ontwikkelingen, voornemens en prioriteitsstelling voor de jaren 2001-2005.

² Notitie ICT in het Onderwijs, UT (2001).

³ Signaalnotitie ICT in het Onderwijs (SG-ICTO, april 2002).

instroom (doelgroepen). Uit het verslag van deze bijeenkomst bleek dat concrete doelstellingen hiertoe nog door de faculteiten dienden te worden ontwikkeld.

In overleg met het CvB is derhalve een proces ingezet met als doel de onderwijskundige en strategische keuzes m.b.t. ICT in het onderwijs binnen de UT te verhelderen⁴. De Stuurgroep ICTO heeft daartoe in de periode augustus-oktober 2003 parallel aan de ontwikkeling van facultaire strategienota's een gespreksronde met de faculteiten gehouden met als doel:

- de strategische doelen en keuzes op het terrein van onderwijs per faculteit te inventariseren en te analyseren op implicaties voor de inzet van ICT;
- op basis hiervan aanbevelingen te doen voor een nadere instellingsstrategie inzake ICT in het onderwijs;
- verdere strategie-ontwikkeling te stimuleren en waar mogelijk te ondersteunen (mede vanuit het DU project "Onderwijs en ICT-beleid – ondersteuning van de opleidingsmanager");

Hieronder volgen de algemene conclusies (2) en aanbevelingen (3) naar aanleiding van deze gespreksronde. In paragraaf 4 volgt de vergelijkende analyse van de uitkomsten van de facultaire ronde. De verslagen van de gesprekken per faculteit zijn te vinden in de bijlage.

Voorafgaand aan de weergave van de resultaten moet worden opgemerkt dat de facultaire gespreksronde zowel door de faculteiten als de Stuurgroep als zeer positief is ervaren. Het proces had een grote mate van openheid, gaf een positieve stimulans voor het nadenken over strategische keuzes en tevens zicht op praktische zaken die beter aangepakt kunnen worden.

Tevens moet worden opgemerkt dat het merendeel van de conclusies en aanbevelingen een strekking heeft die het specifieke ICT-beleid te buiten gaat. Vervolgacties op dit punt rekent de Stuurgroep dan ook niet tot haar taak. Zij legt hiervoor wel suggesties aan het CvB voor.

2. Algemene conclusies: de strategische oriëntaties van de faculteiten op onderwijs en ICT

Vergeleken met de situatie in 2002, is er sprake van een sterk toegenomen bewustzijn dat er meer *differentiatie* zal optreden in de instroom van studenten, met name in de masterfase. Dit is een duidelijk gevolg van de invoering van het bachelor-master systeem, hetgeen enerzijds de vrees voor uitstroom van eigen studenten na de bachelor heeft doen ontstaan (vooral bij de gamma faculteiten) en anderzijds zicht begint te geven op de mogelijkheden voor het aantrekken van verschillende doelgroepen (internationale studenten, HBO-doorstromers en werkende/terugkerende studenten) voor masteropleidingen.

Faculteiten hebben een redelijk duidelijk beeld van de kansen en bedreigingen die dit met zich mee brengt en een open oog voor de noodzaak van *flexibilisering* van het onderwijs op masterniveau. Hierbij lijkt de aansluiting vanuit het HBO voor de technische faculteiten overzichtelijker dan voor de gamma-richtingen, waarin het aantal combinatie-mogelijkheden groter is en de instroom naar verwachting heterogener zal zijn.

Faculteiten hebben dit beeld over het algemeen echter nog *onvoldoende* vertaald in een concrete strategie. Doelstellingen m.b.t. de instroom van nieuwe doelgroepen, c.q. de positie die de faculteit /opleiding op de nieuwe markten wil veroveren zijn over het algemeen nog onvoldoende uitgewerkt.

⁴ Zie ook: Tweede jaar stuurgroep ICT in het Onderwijs: een overzicht (September 2003)

Ook is er nog weinig visie op en ervaring met adequate *onderwijsmodellen* voor deze verschillende doelgroepen (hoe pakken we dat onderwijskundig en organisatorisch aan?) en de rol die ICT hierbij kan spelen. Er is behoefte aan *concrete voorbeelden* (zoals bijvoorbeeld de ICT toepassingen bij TO in het onderwijs aan internationale en deeltijdstudenten) die bij dergelijke differentiatie passen. Er dient een nadere verkenning van de kenmerken van deze doelgroepen en met name van hun behoefte(n) aan flexibilisering van het onderwijs plaats te vinden. Vervolgens kan dan de inzet van ICT worden bepaald. *Dit zal leiden tot een "blend" (of mix) die per faculteit en zelfs per opleiding zal kunnen verschillen.*

Voorts is er een groeiend bewustzijn van de tijdsdruk / onderwijslast die deze differentiatie met zich mee zal brengen. Men benadrukt dan ook oplossingen die tegemoet moeten komen aan strenge eisen met betrekking tot kosten-effectiviteit en efficiency.

Tenslotte wordt over het algemeen gesteld dat de infrastructurele voorzieningen goed en de vaardigheden en motivatie van docenten toereikend zijn. Ondersteuning en tijdsinzet zijn belangrijke zorg-, c.q. aandachtspunten.

3. Aanbevelingen: vormgeven van differentiatie en flexibilisering in de "UT Campus Blend"

Uit het bovenstaande blijkt dat het bewustzijn m.b.t belangrijke op komst zijnde differentiatie in de instroom in met name de masterfase weliswaar sterk is toegenomen, maar ook dat nadere strategieontwikkeling op dit punt noodzakelijk is.

Het feit dat deze uitwerking onontkoombaar een facultair en zelfs opleidingsspecifiek karakter zal (moeten) hebben, doet de vraag rijzen wat de *UT-brede strategie* in deze moet en kan zijn.

Ten eerste is het hiervoor van belang vanuit een *gezamenlijk concept* te werken, hetgeen wederzijds leren binnen de organisatie mogelijk maakt en dat tevens in het externe profiel van de UT een duidelijke rol kan gaan spelen.

In de ogen van de Stuurgroep ICTO staat hierbij de "*Campus blend*" als concept centraal. Hierbij is de "*Campus*" de constante, uitgaande van de visie dat leren een sociaal proces is dat in de eerste plaats *face-to-face* op de campus plaatsvindt. De "*blend*" (de mix van onderwijsvormen met ICT) kan variëren naar gelang de flexibiliteitsbehoeften (bijvoorbeeld naar tijd en plaats) van specifieke doelgroepen.

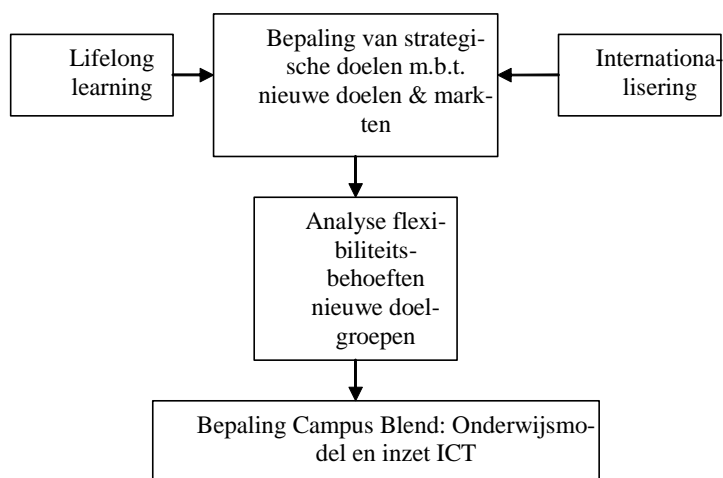
Het concept van de *Campus Blend* moet actief verbonden worden aan de strategische keuzes op het gebied van *internationalisering* en *levenslang leren*. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het eerste een al veel zelfsprekender rol en plaats heeft in de faculteiten dan het tweede.

Het concept van levenslang leren krijgt langzaam en van onderop vorm en inhoud en dient verbijzonderd te worden naar de verschillende opleidingen. Zo wordt duidelijk dat de UT zich niet op standaard producten moet gaan richten en ook niet te veel op de eigen alumni in de traditionele zin. Wetenschappers hebben immers hun eigen vermogen en mogelijkheden om kennis te blijven verwerven. Professionals (met alleen een bachelor graad) hebben een veel actievere behoefte aan het bijhouden van kennis en het verhogen van hun kwalificaties. In bepaalde gevallen (bijvoorbeeld bij TG of psychologie) kan worden ingespeeld op nascholingsverplichtingen vanuit de beroepsorganisatie.

Concrete beleidsstappen

Gezien het feit dat de faculteiten zich over het algemeen vrij reactief opstellen en er bovendien grote verschillen tussen faculteiten en opleidingen verwacht kunnen worden, is er behoefte aan een UT strategie die zich richt op:

- A. Het stimuleren van faculteiten inzake verdere strategieontwikkeling op het punt van differentiatie van de instroom en de daaruit voortvloeiende noodzaak tot flexibilisering. Hierbij is het zoeken naar een effectieve combinatie van ICT en strategische keuzes inzake internationalisering en levenslang leren van belang. Op basis van dergelijke strategische keuzes kunnen zij vervolgens hun specifieke *Campus Blend* (inzet van ICT) vaststellen. Dit proces kan schematisch als volgt worden voorgesteld:

Deze stimulering kan plaatsvinden als onderdeel van het bredere proces van strategieontwikkeling en worden aangestuurd via de reguliere “planning en control”cyclus en het reguliere overleg tussen CvB en faculteiten.

- B. Naast deze verdere decentrale uitwerking van het ICT beleid, is het van belang om op centraal niveau te zorgen dat:
- Men in dit proces *actief van elkaar kan leren*. Kennisuitwisseling en gezamenlijke expertiseopbouw moeten worden gestimuleerd en ondersteund door middel van bijvoorbeeld platforms en seminars. ITBE kan hierin een belangrijke rol spelen (ook vanuit het DU project “Onderwijs en ICT-beleid – ondersteuning van de opleidingsmanager”). Relevante voorbeelden (modellen) kunnen hierbij een concrete rol spelen en dienen dus regelmatig in de “spotlights” te worden gezet. Deze modellen dienen te allen tijde ingebed te zijn in de opleidingsstrategie (de “1000-bloemen-bloeien-fase” op individueel niveau reeds is verlaten).
 - Nieuwe ontwikkelingen resulteren in een *consistent extern beeld* van de mogelijkheden die ICT biedt aan UT studenten. De Campus Blend moet zijn plaats krijgen in het externe profiel van de UT en aan potentiële studenten duidelijk maken hoe zij in de verschillende opleidingen kunnen participeren (welke mogelijkheden er concreet zijn om flexibel te studeren). Hier zal Bureau Communicatie bij betrokken moeten worden en afstemming met de rol van TSM moeten worden gezocht.

- *Externe samenwerkingsprojecten* dienen optimaal te worden afgestemd op deze strategische keuzes van de UT. Op dit belang is ook reeds gewezen in de recente evaluatie van de deelname van de UT in de Digitale Universiteit. Dit is nu onvoldoende het geval, waardoor deze samenwerkingsmogelijkheden en hun potentiële meerwaarde niet optimaal worden benut.
- Er (beperkte) financiële mogelijkheden blijven voor de *stimulering van specifieke projecten met een faculteitsoverstijgende meerwaarde*. Te denken valt in het bijzonder aan ICT toepassingen in de opleiding Technische Geneeskunde die zich richten op het faciliteren van “multi-campus” onderwijs, hetgeen in de toekomst in het kader van de 3 TU ontwikkelingen in meerdere opleidingen een rol kan gaan spelen. En aan het ontwikkelen van ICT ondersteunde deficiëntietoetsen en –pakketten voor wiskunde en statistiek, die breed toepasbaar zijn voor gedifferentieerde instroom in respectievelijk de technische en de gamma masteropleidingen.
- Tenslotte verdient het aanbeveling om tijdig het *sectorplan wetenschap en technologie* door te lichten op consequenties voor ICT infrastructuur en toepassingen.

4 Faculteiten Vergeleken: Strategische Oriëntaties op Onderwijs en ICT

Hieronder wordt een kort overzicht gegeven van de uitkomsten van de inventarisatie van de doelen en keuzes van de faculteiten, gestructureerd rond de in de gesprekken gebruikte vragen. In de bijlagen zijn de verslagen van de gesprekken met de individuele faculteiten opgenomen.

1 = helemaal niet mee eens / niet het geval
5 = helemaal mee eens / het geval

		GW	BBT	CT W	EWI	TNW
1	De faculteit verwacht belangrijke veranderingen m.b.t. de instroom van studenten i.v.m. externe ontwikkelingen (invoering bama, internationalisering, lifelong learning, nieuwe bekostigingsarrangementen en toenemende concurrentie).	4	5	1	5	4.5
2	De faculteit heeft een helder beeld van de kansen en bedreigingen die deze ontwikkelingen met zich mee brengen en heeft strategische doelen geformuleerd m.b.t. de (nieuwe) doelgroepen / markten waarop zij zich wil richten.	5	3	-	3	3.5
3	De faculteit heeft een duidelijk beeld van de rol die ICT in het onderwijs aan deze (verschillende) doelgroepen moet spelen.	2.5	3	5	3	2
4a	De faculteit heeft een expliciete...	3.5	4	3.5	4	2
4b	en breed gedragen onderwijskundige visie.	3.5	2	3.5	4	2
5	ICT wordt vanuit deze onderwijskundige visie in het onderwijs ingezet.	4	2	5	4	2
6	De faculteit heeft haar onderwijskundige visie, inclusief de inzet van ICT, verbijzonderd naar onderscheiden doelgroepen.	2.5	2 initieel 4 post- initieel	1	2	2
7	Ontwikkelingen en investeringen in ICT zijn voldoende om strategische doelen en onderwijskundige visie(s) te kunnen realiseren.	3	2	4	2	1
8a	De faculteit heeft een helder beeld op welke punten externe samenwerking noodzakelijk is	3	4	4	4	4
8ben heeft daarvoor effectieve partnerships opgebouwd.	3	2	3	2	3
9a	De faculteit biedt effectieve randvoorwaarden in de zin van infrastructuur voor de inzet van ICT in het onderwijs voor de onderscheiden doelgroepen, c.q. betreft dit vanuit de UT of extern.	4	4	4.5	4	2.5
9b	Idem in de zin van ondersteuning van systemen, studenten, docenten	2	2	4.5	4	1.5
10 a	Docenten beschikken over voldoende vaardigheden vereist voor de inzet van ICT in het onderwijs voor de onderscheiden doelgroepen.	3.5	4	4	2	4
10 b	Docenten beschikken over voldoende motivatie en tijd vereist voor de inzet van ICT in het onderwijs voor de onderscheiden doelgroepen.	3.5	2	4	2	2

1. Over het algemeen worden belangrijke **veranderingen verwacht met betrekking tot de instroom van studenten**. Dit betreft uitdrukkelijk het masterniveau. Hier wordt nieuwe instroom verwacht vanuit het HBO, van internationale studenten (hoewel dit niet voor elke faculteit een groeimarkt is) en uit de markt voor levenslang leren (korte en duale leerwegen).

CTW vormt hierop een duidelijke uitzondering en geeft aan dat er geen grote veranderingen in de instroom worden verwacht. Tevens acht men de huidige instroom bevredigend.

GW verwacht sterke differentiatie in de master afhankelijk van de persoonlijke ontwikkelingsbehoefte. Dit leidt tot individuele leerroutes (in combinatie met een vast kernprogramma) zoals het HBO die al langer kent.

2. In het algemeen geldt dat de faculteiten een (redelijk) duidelijk beeld hebben van de **kansen en bedreigingen** die een toenemende instroomdifferentiatie met zich mee brengt. Echter, bij de meeste faculteiten vindt er nog onvoldoende vertaling plaats naar een factuairere strategie en bijbehorende concrete doelen inzake de instroom van deze nieuwe doelgroepen, c.q. de positie die de faculteit op de nieuwe markten wil veroveren. *Dit verdient nadrukkelijk meer aandacht.*

Duidelijke uitzondering hier is GW, waar doelgroependifferentiatie en targets m.b.t. verschillende markten duidelijk zijn uitgewerkt in het strategieplan. Ook op andere faculteiten worden stappen in de goede richting gezet. Bij BBT wordt gewerkt aan een flexibeler opzet van master modules, en bij verschillende technische faculteiten wordt gewerkt aan de doorstroming vanuit het HBO.

Uitzondering vormt ook hier weer CTW. Vanwege de zeer lage verwachting dat instroom zal veranderen, acht men deze vervolgvraag niet echt van toepassing.

3. De rol die **ICT** kan of moet spelen bij het nieuwe masteronderwijs is in veel gevallen nog niet erg duidelijk. Dat wil zeggen: men heeft nog geen uitgewerkt idee welke behoefte nieuwe doelgroepen hebben, met name in de zin van **flexibilisering**, en hoe hier met behulp van ICT op ingespeeld kan worden. Dit komt mede doordat de “nieuwe” doelgroepen nog onvoldoende geïdentificeerd zijn. De rol van ICT in nieuwe onderwijsmodellen (anders dan het klassieke class-room model) is daarmee *nog niet voldoende uitgewerkt*.

Bij de faculteit CTW heeft men aangegeven dat de rol van ICT in het onderwijs helder is. De bestaande doelgroep gebruikt ICT intensief voor communicatie en werkt met professionele software.

4. Bij de meeste faculteiten is sprake van een (redelijk) expliciete **onderwijskundige visie**. Niet in alle gevallen wordt deze visie ook al breed uitgedragen binnen de faculteit. Dat betekent niet dat medewerkers niet achter de visie zouden staan. Het is eerder zo dat deze visie (nog) niet bij eenieder uitdrukkelijk bekend is. Hier wordt hard aan gewerkt. De faculteiten TNW en BBT hebben aangegeven dat ze nog te kort bestaan om van een expliciete en breed gedragen onderwijskundige visie te spreken. Contouren van zo'n visie zijn echter wel aanwezig.
5. Ten aanzien van de vraag of **ICT** vanuit deze onderwijskundige visie wordt ingezet, ontstaat een wat gefragmenteerd beeld. De faculteiten BBT en TNW geven aan dat de ambitie er wel is, maar dat het (nog) geen realiteit is. De faculteiten GW, EWI en CTW geven aan dat de inzet van ICT aansluit bij de visie (alhoewel hier vermeld moet worden

dat deze visie niet altijd breed gedragen wordt (zie punt 4). Bij EWI en CTW speelt ICT bovendien een sterk inhoudelijke rol in de opleiding en is in die zin vanzelfsprekend ingebed. Bij de maatschappijwetenschappelijke faculteiten is de differentiatie in de masterfase in potentie groter en zoekt men nog naar modellen hiervoor, waarbij de aansluiting van primaire processen en ondersteunende processen een punt van aandacht is.

6. De onderwijskundige visie van de faculteiten, inclusief de inzet van ICT, is in het algemeen nog niet **verbijzonderd** naar de verschillende **doelgroepen**. Dit hangt sterk samen met de antwoorden op vraag 2 en 3, waaruit bleek dat de algemene verwachting dat de instroom in masteropleidingen gedifferentieerder zal worden over het algemeen nog niet is uitgewerkt in concrete doelen (in welke mate willen wij welke doelgroepen bedienen?) en bijbehorende onderwijsmodellen (hoe pakken we dat onderwijskundig en organisatorisch aan?). *Hier is duidelijk verdere uitwerking nodig.*
7. Met betrekking tot de ontwikkelingen en **investeringen** in ICT ontstaat een gedifferentieerd beeld. De faculteiten BBT, TNW en EWI geven aan dat er nog het nodige moet gebeuren. Belangrijk hierbij is niet alleen de financiering, maar ook het maken van keuzes (niet alles wat in de visie/strategie staat kan worden verwezenlijkt). GW geeft aan dat gevreesd wordt (mede door de reorganisatie en de daarmee samenhangende bezuinigingen) voor de ondersteuning bij het gebruik van de ICT voorzieningen. De faculteit CTW is tevreden.
8. De faculteiten hebben over het algemeen een redelijk helder beeld van wat er op het gebied van (instellingsoverstijgende) **samenwerking** nodig is. De mate waarin dergelijke partnerships daadwerkelijk zijn opgebouwd en functioneren wordt duidelijk lager ingeschat en is veelal nog in ontwikkeling.

Opvallend is dat de samenwerking in het kader van de DU en SURF niet duidelijk naar voren komt. Deze lijkt in de faculteiten, of op opleidingsniveau, geen rol van betekenis te spelen. De activiteiten die in deze kaders worden ondernomen lijken toch nog erg op het niveau van de losse projecten te zitten en weinig relatie te hebben met strategieontwikkeling op opleidings- of facultair niveau.

In veel gevallen geeft men aan dat samenwerking met andere dan DU partners wenselijk wordt geacht. De 3 TU samenwerking wordt al wel genoemd als een verband dat in de toekomst van belang zal zijn.

9. De faculteiten zijn het erover eens dat de **technische infrastructuur** prima voor elkaar is, met name voor intern gebruik. De ondersteuning van systemen en gebruikers is daarentegen in een aantal faculteiten een punt van zorg. De randvoorwaarden betreffende ondersteuning en onderhoud behoeven veel aandacht, zeker gezien in het kader van de reorganisatie en de daarmee samenhangende bezuinigingen.
10. Ook m.b.t. vaardigheden, motivatie en tijd voor **docenten** bestaat een eenduidig beeld: met de vaardigheden en de motivatie zit het over het algemeen goed, de tijdsbelasting wordt echter gezien als een groot probleem.

Samenvattend:

Faculteiten zijn zich bewust van de veranderingen die in de instroom op, met name, masterniveau zullen gaan plaatsvinden en hebben een redelijk duidelijk beeld van de kansen en bedreigingen die dit met zich mee brengt. Faculteiten hebben dit over het algemeen echter nog onvoldoende vertaald in een concrete strategie (doelstellingen m.b.t. deze instroom) en adequate onderwijsmodellen (hoe pakken we dat onderwijskundig en organisatorisch aan?). Ook de rol die ICT hierbij kan of moet spelen is in veel gevallen nog niet erg helder.

Uit de gespreksronde met de faculteiten is tevens een aantal concrete aandachtspunten met betrekking tot ICT inzet en ondersteuning naar voren gekomen, die actief door ITBE en anderen kunnen worden opgepakt. Deze zijn:

1. *Voorzieningen draadloos netwerk.* De draadloos netwerk voorzieningen worden bij meerdere opleidingen in gebruik genomen. De eerste evaluatie zal samen met CTW worden vertaald in aanbevelingen voor andere opleidingen. Bij Technische Geneeskunde werken sommige applicaties traag op de laptops. Uitgezocht wordt of dit aan het WLAN ligt. Zonodig worden aanvullende voorzieningen getroffen.
2. *Videoverbindingen.* Technische Geneeskunde betreft een groot deel van haar expertise bij andere HO-instellingen en ziekenhuizen. Een goede en betaalbare videoverbinding wordt gezocht (ook door ELAN en internationale masters-opleidingen). Tevens komen andere synchrone communicatiemiddelen aan bod.
3. *Competenties en portfolio.* Een aantal opleidingen besloot tot invoering van een digitaal portfolio voor haar studenten. Hier wordt gezocht naar een manier waarbij onderwijskwaliteit en tijdsinvestering van docenten in een acceptabele verhouding staan. Evaluatie van de ervaringen van voorlopers is van belang.
4. *Digitale bibliotheek voor alumni.* In het kader van levenslang leren en contact met het beroepenveld, is gevraagd na te gaan in hoeverre de digitale bibliotheekvoorzieningen ook voor alumni toegankelijk zijn. Bij nieuwe (landelijke) consortiumcontracten wordt dit door de bibliothecaris actief bepleit, soms met succes.
5. *Taalonderwijs.* Een aantal malen kwam naar voren dat het taalonderwijs (Engels i.v.m. de master en Nederlands bij b.v. Duitse instroom psychologie) aandacht verdient. In de commissie Internationalisering wordt samen met o.a. DiSC aan beleid gewerkt. Bij onderzoek naar een online schrijfcentrum hebben de experts van GW het voortouw.
6. *Integratie van systemen.* De informatie en communicatie tussen opleiding, docent en student loopt nu langs vele kanalen, waarbij de online-componenten vaak nog los van elkaar staan. Middels een portaal zal ITBE in samenwerking met de Student Union de ICT-onderdelen zoveel mogelijk geïntegreerd aanbieden.
7. *Onderwijsadministratieve gegevens.* Mentoren en opleidingsmanagement moeten eenvoudig kunnen beschikken over studievoortgangsgegevens en cijfermateriaal voor kwaliteitszorg en accreditatie. Voor studenten zal een studiepunten-barometer worden ingebouwd in het studentenportaal myCampus (zomer 2004).
8. *Bachelor-Master.* Faculteiten ontwikkelen zelf hun masteropleidingen. ITBE kan ondersteunen bij de inventarisatie van doelgroepen, het omgaan met heterogene instroom, het ontwikkelen van individuele leerroutes, het ontwikkelen van flexibele 'blends' van campusgeoriënteerde en digitaal ondersteunde studieelementen.
9. *Afstemming ondersteuning.* Een goede afstemming en taakverdeling tussen facultaire en ITBE-ondersteuners is noodzakelijk om docenten en opleidingen goed te laten functioneren. Voor innovatieve activiteiten als een "virtuele snijtafel" zal meer afstemming tussen specialisten van verschillende UT-onderdelen nodig zijn.
10. *Hergebruik van leermaterialen.* Onderdelen van cursussen kunnen in wisselende combinaties worden ingezet voor verschillende doelgroepen. Opleidingen zoeken naar werkbare oplossingen. Eerste ervaringen bij de ITBE-cursus "methodisch wetenschappelijke informatie zoeken" laten zien dat dit nu technisch mogelijk is.

11. *Extensivering onderwijs.* Opleidingen willen de efficiëntie van het onderwijs verbeteren, liefst met behoud van kwaliteit. De verhouding contacturen/zelfstudietijd en de manier van terugkoppeling zijn startpunten om daar naar te kijken. ICT-inzet is mogelijk bij ondersteuning van zelfstudie, terugkoppeling en toetsen.

In het kader van de Digitale Universiteit wordt samengewerkt met specialisten van andere instellingen waar het portfolio's en hergebruik van leermaterialen betreft (onderwerpen 3 en 10). Op basis van deze ronde is samen met faculteiten in de tenderronde 2004 ingezet op projecten op de onderwerpen 1, 5, 8, 10 en 11. De onderwerpen 2 en 7 worden deels in SURF-verband aangepakt. Nadere uitwerking volgt in het jaarplan 2004 van ITBE.

Bijlagen

Rapportages van Gespreksronde Faculteiten

over

Strategische Oriëntaties op Onderwijs en ICT

Verslag discussie GW & stuurgroep ICTO

Aanwezig:

Lieteke van Vucht-Thijssen, Betty Collis, Egbert Woudstra, Pløn Verhagen, Jules Pieters,
Joke Voogd en Philip Breij
Marijk van der Wende, Jan van der Veen, Sjoerd van Geffen, aangevuld met Petra Boezerooy

25 augustus 2003

Visieontwikkeling ICT in het Onderwijs

- 1 De faculteit verwacht belangrijke veranderingen m.b.t. de instroom van studenten i.v.m. externe ontwikkelingen (invoering bama, internationalisering, lifelong learning, nieuwe bekostigingsarrangementen en toenemende concurrentie).

1 2 3 4 5

Algemeen geldt dat minimale of geen differentiatie in de Bachelor studenten wordt verwacht. Differentiatie van instroom is met name van belang voor de masteropleidingen. Interessante doelgroepen zijn HBO studenten, internationale studenten, lifelong learning (vanuit de regio). Van groot belang hierbij is het aanbieden van flexibiliteit en maatwerk. Aandachtspunt is hoe het geheel te faciliteren. Het beeld van toekomstige verandering is helder en komt met elkaar overeen. Wel een probleem zal zijn dat er spanning zal ontstaan tussen de trend naar een flexibilisering van de instroom en juist de standaardisatie van de uitstroom. Doordat er 1 licentie is, moeten alle mastervarianten voldoen aan dezelfde eisen, en dit kan spanningen opleveren met een flexibilisering van de instroom.

- 2 De faculteit heeft een helder beeld van de kansen en bedreigingen die deze ontwikkelingen met zich mee brengen (zie opmerkingen onder vraag 1) en heeft strategische doelen geformuleerd m.b.t. de (nieuwe) doelgroepen / markten waarop zij zich wil richten.

1 2 3 4 5

Algemeen geldt dat kansen en bedreigingen duidelijk zijn, vergelijk tabellen op blz.9 uit concept strategienota. Doelgroependifferentiatie is met name te zien in de mastervariant, ook is duidelijk dat er om deze doelgroepen te bereiken meer flexibiliteit moet worden aangeboden. Aanwezigen zijn het met elkaar eens;

- 3 De faculteit heeft een duidelijk beeld van de rol die ICT in het onderwijs aan deze (verschillende) doelgroepen moet spelen.

1 2 3 4 5

De meningen zijn, in tegenstelling tot vraag 1 en 2 verdeeld, met daarbij de vraag wie er wordt bedoeld als over we (=faculteit) gesproken wordt. Meeste docenten gaan uit van het class-room model, waarbij ze werken met TeleTOP. Er is nog weinig visie over hoe ICT in andere onderwijsmodellen ingezet kan worden en ook hoe ICT ingezet kan worden naar de verschillende doelgroepen. Daarnaast is het ook de vraag of de docenten eenzelfde visie delen. Er is veel know-how binnen de faculteit en die wordt ook veel toegepast, maar de differentiatie naar de doelgroepen is onduidelijk

- 4 De faculteit heeft een expliciete en breed gedragen onderwijskundige visie.

1 _____ 2 _____ 3 **x** 4 _____ 5

Bij veel van de opleidingen is de opleidingsvisie duidelijk, maar of dit ook de faculteitsvisie is? Daarnaast is men het erover eens dat er wel een expliciete (opleidings)visie is, maar de vraag is of deze ook breed gedragen wordt. Men is het er verder over eens dat de faculteit een visie op het gebruik van ICT moet hebben, die dan verbijzonderd kan worden voor elke opleiding (is contextafhankelijk).

5 ICT wordt vanuit deze onderwijskundige visie in het onderwijs ingezet.

1 _____ 2 _____ 3 _____ **4** _____ 5

Algemeen wordt opgemerkt dat het niet een oorzaak en gevolg verhaal is. ICT komt vaak ad-hoc tot stand; vaak is er eerst ICT waaruit dan een onderwijskundige visie naar voren komt. Als men uitgaat van dit proces, dan komen de meningen aardig overeen. Ook wordt aangegeven dat het sub-doelgroep afhankelijk is.

6 De faculteit heeft haar onderwijskundige visie, inclusief de inzet van ICT, verbijzonderd naar onderscheiden doelgroepen.

1 _____ 2 **x** 3 _____ 4 _____ 5

Vanuit facultair niveau is er nog geen of onvoldoende visie, geen structuur, geen formats. Er is aangegeven dat dit nog onvoldoende is doorgedacht en dat bijvoorbeeld ook nog niet met de verschillende doelgroepen is gepraat over wat zij nodig hebben/achten. Voorbeeld is dat in TeleTOP opties zitten die voor verschillende doelgroepen zijn in te richten (bijv. het rooster), maar dat van deze mogelijkheden weinig of geen gebruik wordt gemaakt.

7 Ontwikkelingen en investeringen in ICT zijn voldoende om strategische doelen en onderwijskundige visie(s) te kunnen realiseren.

1 _____ 2 _____ **3** _____ 4 _____ 5

De infrastructurale en technologische aspecten prima, alleen voor ondersteuning wordt gevreesd (met name door de huidige financiële perikelen). Daarnaast is men van mening dat in de strategienota de ambities wel veel en hoog zijn; misschien ambities/visie aanpassen aan de (financiële) mogelijkheden die men heeft?

8 De faculteit heeft een helder beeld op welke punten externe samenwerking noodzakelijk is en heeft daarvoor effectieve partnerships opgebouwd.

1 _____ 2 _____ **3** _____ 4 _____ 5

Meningen komen aardig overeen, met daarbij de kanttekening dat niet het beeld van de faculteit helder is, maar het beeld van de opleidingen. Zaak is dus om een inventarisatie te maken van hetgeen zich bij de opleidingen m.b.t. samenwerking afspeelt en dan te kijken hoe je als faculteit dit moet gaan oppakken.

9 De faculteit biedt effectieve randvoorwaarden voor de inzet van ICT in het onderwijs voor de onderscheiden doelgroepen (o.a. infrastructuur, ondersteuning systemen, studenten, docenten) c.q. betreft dit vanuit de UT of extern.

1 2 3 4 5

De infrastructuur is prima (4), alleen ondersteuning (2) is onvoldoende en zal naar verwachting in de toekomst minder worden, terwijl de noodzaak bij een ieder duidelijk is. Aangegeven is dat meer ondersteuning afhankelijk is van financiën, dus moeten er keuzes worden gemaakt. Daarnaast is de faculteit heel ambitieus op ICT gebied, maar ook dit moet bekostigd worden.

- 10 Docenten beschikken over voldoende vaardigheden, motivatie en tijd vereist voor de inzet van ICT in het onderwijs voor de onderscheiden doelgroepen.

1 2 3 4 5

Aangegeven wordt dat docenten over het algemeen voldoende vaardigheden bezitten en gemotiveerd zijn (al zijn er geen prikkels), maar dat tijd een groot probleem is.

Overige opmerkingen:

De decaan geeft aan dat op basis van bovenstaand profiel een gesprek wordt gepland met de opleidingsdirecteuren om dingen verder uit te werken. Waarbij aangesloten moet worden bij de ontwikkelingen die binnen de opleidingen plaatsvinden (bottom-up) en het van groot belang is om keuzes te maken (hangt samen met het hoge ambitieniveau dat uit de strategienota spreekt). Een voorbeeld van zo'n keuze is hetgeen Joke aan heeft gegeven met de verwijzing dat de opleiding ervoor gekozen heeft geen gehele afstandsvariant aan te bieden. Ook moet een paragraaf aan de strategienota worden toegevoegd over onderwijs en samenwerking. Jules geeft aan dat het strategieproces niet een proces van oorzaak en gevolg is, maar meer een iteratief proces; waarbij visie vaak achterloopt bij de praktijk. Daarnaast moet men niet vergeten dat veel innovatie begint bij pioniers binnen de opleiding en deze moet wel de ruimte geboden worden om te blijven experimenteren.

Verslag discussie BBT & stuurgroep ICTO

Aanwezig:

van Rossum (decaan), Stolk (opl.dir.), Verhagen, v Geffen & vd Veen (stuurgroep)
20 oktober 2003

Visieontwikkeling ICT in het Onderwijs

Verhagen licht de bedoeling van de discussie toe en stelt voor deze aan de hand van de vragenlijst te voeren.

- 1 De faculteit verwacht belangrijke veranderingen m.b.t. de instroom van studenten i.v.m. externe ontwikkelingen (invoering bama, internationalisering, lifelong learning, nieuwe bekostigingsarrangementen en toenemende concurrentie).

1 2 3 4 5

1 = helemaal niet mee eens / niet het geval
5 = helemaal mee eens / het geval

De faculteit ziet nu al grote veranderingen, in het bijzonder ten aanzien van de masters opleidingen. Er ontstaat een veel heterogenere instroom. Aansluiting op geschikte HBO/Saxion-voortrajecten biedt goede kansen (MER en fin management). Waar de bachelor met enkele profielen en een vast deel wordt opgebouwd, zal de masters veel gedifferentieerder zijn. Het post-initieel onderwijs scoort wisselend (TSM, MPM, Cartesius). Er is vooralsnog weinig internationale instroom.

- 2 De faculteit heeft een helder beeld van de kansen en bedreigingen die deze ontwikkelingen met zich mee brengen en heeft strategische doelen geformuleerd m.b.t. de (nieuwe) doelgroepen / markten waarop zij zich wil richten.

1 2 3 4 5

De veranderingen gaan snel, hierdoor het gevoel er achteraan te rennen. Met de flexibele opzet van de masters modules hoopt men wel snel in te kunnen spelen op nieuwe mogelijkheden. De bachelor zal meer generiek zijn.

- 3 De faculteit heeft een duidelijk beeld van de rol die ICT in het onderwijs aan deze (verschillende) doelgroepen moet spelen.

1 2 3 4 5

Veel aandacht gaat naar het veranderingsproces waar de faculteit in zit na de fusie tussen T&M en BSK, verhuizingen en bezuinigingen. De faculteit overweegt met wireless te beginnen als de projectkamers Vrijhof worden betrokken. Dit ziet men als een trend die vroeg of laat toch aan bod komt. Bij de visitatie zijn wel opmerkingen gemaakt ten aanzien van het ontbreken van verwachte ICT-voorzieningen als decision rooms, skills lab. Enerzijds kiest men weloverwogen niet voor dergelijke kostbare voorzieningen, anderzijds heeft men het gevoel dat nog eens goed gekeken moet worden naar de ICT-inzet als voorbereiding op de professie of als middel om grote hoorcolleges te vermijden. Tijd van management en docenten is wel een probleem. De MPM-masters gebruikt wel consequent TeleTOP voor de communicatie en informatievoorziening. Cartesius veel minder aangezien iedereen daar op locatie bij elkaar zit.

- 4 De faculteit heeft een expliciete en breed gedragen onderwijskundige visie.

1 2(breed) 3 4(expl) 5

De faculteit is pas recent samengevoegd. Cultuurverschillen zijn er derhalve nog steeds. Op managementniveau heeft men wel een visie ontwikkeld. Breed uitgedragen en vervolgens gedragen is deze nog niet. De visie omvat onder andere het bewust beslissingen nemen over welke bacheloronderdelen extensief en welke intensief worden gegeven. Wat visie betreft heerst er ook nog een zekere autonomie als gevolg waarvan sommige groepen kiezen voor meer frontaal doceren waar het opleidingsmanagement dat liever niet in die mate ziet. Ook het veranderen van het verrekeningsmodel (minder geld voor extensieve ssp's) levert 'strijd' op.

- 5 ICT wordt vanuit deze onderwijskundige visie in het onderwijs ingezet.

1 _____ **2** _____ 3 _____ 4 _____ 5

Dat is de bedoeling, maar nog geen realiteit. Bij de verdere vormgeving zou ICT een rol kunnen spelen ter ondersteuning van bijvoorbeeld extensieve zelfstudie, of het samenstellen van onderwijs uit 'units of learning material'. Het streven is er nu op gericht om de informatievoorziening van de diverse groepen naar studenten te stroomlijnen zodat studenten dat op één plek kunnen vinden. Verder kan veel van de basale zaken via TeleTOP worden geregeld.

- 6 De faculteit heeft haar onderwijskundige visie, inclusief de inzet van ICT, verbijzonderd naar onderscheiden doelgroepen.

1 _____ **2**(bama) _____ 3 _____ **4**(post initieel) _____ 5

Hier loopt de bachelor-master achter op het post initieel onderwijs (denk aan MPM).

- 7 Ontwikkelingen en investeringen in ICT zijn voldoende om strategische doelen en onderwijskundige visie(s) te kunnen realiseren.

1 _____ **2** _____ 3 _____ 4 _____ 5

Geld is hier niet direct het grootste probleem, eerder keuzes maken. Stolk ziet met name de noodzaak om aandacht te besteden aan witte plekken op de kaart. Hij noemt onder andere de problemen om informatie uit FASIT te krijgen. Studentenvolgsysteem is eigenlijk nodig. Ook koppelingen tussen pakketten zijn van belang. Teveel aandacht en geld is gaan zitten in het zelf optuigen van een course management systeem(TeleTOP). Het bericht dat TeleTOP wordt geprivatiseerd en dus minder belastend voor de UT-begroting, is voor hem geen geruststelling. Een mogelijke transitie van de UT naar een ander pakket is een boodschap waarmee hij niet graag naar de docenten gaat. Voorlopig is dit overigens (nog) niet aan de orde.

- 8 De faculteit heeft een helder beeld op welke punten externe samenwerking noodzakelijk is en heeft daarvoor effectieve partnerships opgebouwd.

1 _____ **2**(partnerships)3 _____ **4**(helder beeld)5

Het beeld is er wel, de partnerships zijn nog in ontwikkeling. Vanwege de mastersinstroom wordt intensief met SAXION samengewerkt. Gebruik van OUNL-modules speelt ook in de toekomst wellicht nog een rol voor andere instromers. Internationaal zijn er initiatieven in ECIU-verband en met Munster/Dortmund. Lastig is soms wel dat gedachte samenwerking door een partner als concurrentie voor eigen aanbod kan worden gezien.

- 9 De faculteit biedt effectieve randvoorwaarden voor de inzet van ICT in het onderwijs voor de onderscheiden doelgroepen (o.a. infrastructuur, ondersteuning systemen, studenten, docenten) c.q. betreft dit vanuit de UT of extern.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____

Met het bureau Teleleren, afkomstig van BSK, heeft men nu faculteitsbreed de mogelijkheid dit verder op te pakken. Dit loopt goed. De ondersteuning van de systemen is soms moeizaam. Bij het onderwijscluster liggen te vaak systemen plat. Het netwerk is supersnel. De door de visitatiecommissie gesuggereerde ICT-opties worden niet (alle) geambieerd. Het intrichten van een gemeenschappelijke Website verloopt wat moeizaam.

- 10 Docenten beschikken over voldoende vaardigheden, motivatie en tijd vereist voor de inzet van ICT in het onderwijs voor de onderscheiden doelgroepen.

1 _____ 2(tijd) _____ 3 _____ 4(vaardig/motiv)5 _____

Veel medewerkers staan zwaar onder tijdsdruk. Toch vind men vaak wel een weg om met innovaties mee te gaan.

Overige opmerkingen:

Wat de deelname aan de Digitale Universiteit betreft vindt de faculteit dat dit alleen zinvol is als er daadwerkelijk programmatisch wordt samengewerkt.

Verhagen dankt de aanwezigen voor hun tijd en bijdragen.

Verslag discussie CTW & stuurgroep ICTO

Aanwezig:

Van Lieshout (OLD), Ruijter (OLD), Verhagen, v Geffen & vd Veen (stuurgroep)
20 oktober 2003

Visieontwikkeling ICT in het Onderwijs

Verhagen licht de bedoeling van de discussie toe en stelt voor deze aan de hand van de vragenlijst te voeren.

- 1 De faculteit verwacht belangrijke veranderingen m.b.t. de instroom van studenten i.v.m. externe ontwikkelingen (invoering bama, internationalisering, lifelong learning, nieuwe bekostigingsarrangementen en toenemende concurrentie).

1 2 3 4 5

1 = helemaal niet mee eens / niet het geval

5 = helemaal mee eens / het geval

De faculteit verwacht geen grote veranderingen met betrekking tot de instroom van studenten in verband met externe ontwikkelingen.

- 2 De faculteit heeft een helder beeld van de kansen en bedreigingen die deze ontwikkelingen met zich mee brengen en heeft strategische doelen geformuleerd m.b.t. de (nieuwe) doelgroepen / markten waarop zij zich wil richten.

1 2 3 4 5

Vraag 2 is niet van toepassing nu de OLD's geen belangrijke veranderingen verwachten.

- 3 De faculteit heeft een duidelijk beeld van de rol die ICT in het onderwijs aan deze (verschillende) doelgroepen moet spelen.

1 2 3 4 **5**

Het beeld van de rol van ICT in het onderwijs voor de CTW-studenten is duidelijk. ICT vervult twee rollen in het CTW-onderwijs. De studenten werken veel met professionele software die zij in hun loopbaan ook veelvuldig zullen gebruiken. ICT is ook een instrument voor communicatie tussen student en docent en studenten onderling. De genoemde rollen van ICT zijn gelijk voor alle CTW-studenten. Omdat studenten al zoveel tijd besteden achter hun beeldscherm, zijn de OLD's niet snel geneigd om meer ICT-functies in het onderwijsprogramma op te nemen. Bovendien: voor de oplossing van welk probleem is de uitbreiding van ICT-voorzieningen geboden?

Comment: Wij doen bewust minder aan groupware-achtige communicatie om los te komen van de PC.

- 4 De faculteit heeft een expliciete en breed gedragen onderwijskundige visie.

1 2 3 **x** 4 5

De CTW-docenten delen noties over de juiste inrichting van het onderwijs. Deze noties zijn niet op schrift gesteld. De noties vormen ook geen visie. Wel zorgen ze ervoor dat de onderwijskundige aanpak een herkenbare 'CTW-aanpak' is. Dat de score geen vier of hoger is, komt vooral doordat de bestaande noties niet expliciet zijn.

Comment: Dit vind ik voor WB en IO te mager. De visie is vrij expliciet (staat ook zo in de zelfevaluatie WB en in een x-tal publicaties) en breed gedragen. Ik krijg zeker eens per maand bezoekers vanwege ons onderwijsconcept. Ik ken weinig andere opleidingen in NL waar de visie/het concept zo expliciet is.

- 5 ICT wordt vanuit deze onderwijskundige visie in het onderwijs ingezet.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ **5**

De in vraag 3 beschreven inzet van ICT in het onderwijs is een uitstekende invulling van de onderwijskundige noties uit vraag 4. De CTW-student besteedt het leeuwendeel van zijn tijd aan verwerken van lesstof. Dat doet hij door te oefenen vaak met gebruikmaking van professionele software en daarover te communiceren en reflecteren met zijn docenten en medestudenten. TeleTOP stelt de docent in de gelegenheid de student de algemene organisatorische informatie gedoseerd aan te bieden. Laptops en studielandschappen bieden de student de nodige infrastructuur om te werken met de professionele software.

- 6 De faculteit heeft haar onderwijskundige visie, inclusief de inzet van ICT, verbijzonderd naar onderscheiden doelgroepen.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

CiT, IO en WB onderscheiden geen groepen die een verschillende didactische aanpak vergen.

- 7 Ontwikkelingen en investeringen in ICT zijn voldoende om strategische doelen en onderwijskundige visie(s) te kunnen realiseren.

1 _____ 2 _____ 3 _____ **4** _____ 5

CiT, IO en WB zijn tevreden over de ontwikkelingen en investeringen in ICT om strategische doelen en onderwijskundige visie(s) te kunnen realiseren. Het huidige niveau en de functionaliteiten van ICT zijn adequaat om de verlangens van de opleidingen te vervullen. Meer concreet: de professionele software is aanwezig, studenten kunnen via studielandschappen en laptops bij de software en bij TeleTOP dat als begeleidings- en communicatiesysteem dienst doet. Investerings in ICT zouden de opleidingen willen stoppen in het aanpassen van de werkplekken van studenten, zodat ze (blijven) voldoen aan de arbonormen.

- 8 De faculteit heeft een helder beeld op welke punten externe samenwerking noodzakelijk is en heeft daarvoor effectieve partnerships opgebouwd.

1 _____ 2 _____ **3**(partnership) **4**(helder beeld) 5

De opleidingen weten goed op welke punten zij extern wensen samen te werken en waarom. De score op dat onderdeel is daarom een vier. De opleidingen opereren in verschillende samenwerkingsverbanden. Zij geven te kennen in meer samenwerkingsverbanden te willen opereren. De score op dat onderdeel is daarom een drie. Achter het aanknopen van een aantal samenwerkingsverbanden zit wel beleid, maar niet per se een visie. Het is eerder een kwestie van partners die om één of andere reden in beeld van de opleidingen komen en waar al dan niet een samenwerkingsverband mee wordt aangegaan. Aangetekend wordt verder dat teleleren (een Twentse student volgt via het web les van de universiteit te Osnabrück) geen toekomst heeft. De student wordt gestimuleerd om daadwerkelijk naar Osnabrück te gaan.

- 9 De faculteit biedt effectieve randvoorwaarden voor de inzet van ICT in het onderwijs voor de onderscheiden doelgroepen (o.a. infrastructuur, ondersteuning systemen, studenten, docenten) c.q. betreft dit vanuit de UT of extern.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ **x** _____ 5

Omwille van de redenen die eerder bij vraag 7 zijn genoemd, zijn de opleidingen tevreden met de randvoorwaarden voor de inzet van ICT in het onderwijs vanuit de faculteit.

- 10 Docenten beschikken over voldoende vaardigheden, motivatie en tijd vereist voor de inzet van ICT in het onderwijs voor de onderscheiden doelgroepen.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____

De docenten beschikken over voldoende vaardigheden en motivatie. Tijd is een knelpunt. ICT werkt niet altijd tijdbesparend. Een docent die constant bereikbaar is via de mail kan niet altijd binnen een uur terugmailen. Daarom stimuleren WB en IO de student om de docent of diens buurman/vrouw op te zoeken.

Oplossingen in de sfeer van het verknopen van TeleTOP en andere onderwijssystemen (FASIT, TOST, TAST e.d.) zouden ook kunnen helpen om het tijds knelpunt iets te verminderen. De loketvraag (waar vindt de student welke informatie m.b.t. zijn opleiding) blijft onverminderd lastig.

Overige opmerkingen:

CiT, IO en WB zijn ICT vooral als instrument om de kwaliteit van onderwijs te handhaven, niet om het aanbod te flexibiliseren. Flexibilisering van onderwijs vindt in beperkte mate plaats in de projecten die studenten uitvoeren.

Verhagen dankt de aanwezigen voor hun tijd en bijdragen.

Verslag discussie EWI & stuurgroep ICTO

Aanwezig:

Zijm (decaan), Mouthaan (OLD), Van der Hoeven (OLD), Alblas (OLD), Twilt (OLD), Van Gils (opv. Twilt), Van der Wende, van Geffen (stuurgroep)

27 oktober 2003

Visieontwikkeling ICT in het Onderwijs

Van der Wende licht de bedoeling van de discussie toe en stelt voor deze aan de hand van de vragenlijst te voeren.

- 1 De faculteit verwacht belangrijke veranderingen m.b.t. de instroom van studenten i.v.m. externe ontwikkelingen (invoering bama, internationalisering, lifelong learning, nieuwe bekostigingsarrangementen en toenemende concurrentie).

1 2 3 4 5

1 = helemaal niet mee eens / niet het geval

5 = helemaal mee eens / het geval

De faculteit verwacht belangrijke veranderingen. Het opleiden van doorstromende vwo-ers zou over 5 jaar wel eens niet langer de belangrijkste bezigheid kunnen zijn. De zich bijscholende (HBO) professional (of blijven op vakgebied, of 'verdiepingsslag') is de belangrijkste groeiemarkt.

De internationale markt is een minder belangrijke groeiemarkt. Het aandeel Aziatische studenten zal weinig groeien of afnemen. Het aandeel Oost-Europese studenten (vooral geïnteresseerden in toegepast onderzoek) kan wel aantrekken.

Anders dan het HBO scheppen de universiteiten onvoldoende helderheid over de status en 'beroepsfähigheid' na de bachelorfase. Deze duidelijkheid kan niet uitblijven en heeft consequenties voor het onderwijs. geen grote veranderingen met betrekking tot de instroom van studenten in verband met externe ontwikkelingen.

- 2 De faculteit heeft een helder beeld van de kansen en bedreigingen die deze ontwikkelingen met zich mee brengen en heeft strategische doelen geformuleerd m.b.t. de (nieuwe) doelgroepen / markten waarop zij zich wil richten.

1 2 3 4 5

De faculteit staat nog aan het begin van het meten en weten van de kansen en bedreigingen en de vertaling daarvan in een facultaire strategie. De OLD's en de decaan werken er hard aan om de hele faculteit zo ver te krijgen dat een duidelijk beeld van kansen en bedreigingen en daarop afgestemde strategische doelen ontstaat.

- 3 De faculteit heeft een duidelijk beeld van de rol die ICT in het onderwijs aan deze (verschillende) doelgroepen moet spelen.

1 2 3 4 5

Voor de klassieke (huidige) onderwijsdoelgroep is dit beeld duidelijk. Dat geldt niet voor de nieuwe doelgroepen. Dat komt zeker ook omdat de groepen nog niet identificeerbaar zijn. In de bachelorfase stromen tegenwoordig studenten met andere vaardigheden dan in het verleden. De onderwijsvormen moeten daarop worden afgestemd (beeldender onderwijs). De rol van ICT daarbij is niet duidelijk.

In de masterfase wordt de instroom rafelig, niet-uniform. Dat maakt het lastig om een beeld paraat te hebben. In hoeverre er een rol voor ICT is, is zeer de vraag. In diagnostische sfeer

kan ICT wellicht helpen. Op het gebied van wetenschappelijke attitude en methodologie ligt dat veel moeilijker.

- 4 De faculteit heeft een expliciete en breed gedragen onderwijskundige visie.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____

EWI is optimistisch over deze vraag. In een enkele opleiding (BIT) is de brede gedragenheid misschien wat minder. In ieder geval is de kennisoverdracht via persoonlijk contact tussen docent en student (dus niet virtueel) in de visie van EWI een onmisbaar element in het totale leerproces.

- 5 ICT wordt vanuit deze onderwijskundige visie in het onderwijs ingezet.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____

De inzet is beperkt maar strookt zeker met de visie van de faculteit.

- 6 De faculteit heeft haar onderwijskundige visie, inclusief de inzet van ICT, verbijzonderd naar onderscheiden doelgroepen.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____

ICT kan dienen om lacunes in kennis en vaardigheden van instromers in de masterfase te dichten. Het TO-model is voor Telematica wellicht interessant. Echt interessant is de score van de faculteit op deze vraag over 5 jaar, nadat ervaring is opgedaan.

- 7 Ontwikkelingen en investeringen in ICT zijn voldoende om strategische doelen en onderwijskundige visie(s) te kunnen realiseren.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____

Van Gils mist de infrastructuur (practicumruimtes, kunnen meekijken met tentamens).

- 8 De faculteit heeft een helder beeld op welke punten externe samenwerking noodzakelijk is en heeft daarvoor effectieve partnerships opgebouwd.

1 _____ 2(partnership) _____ 3 _____ 4(helder beeld) _____ 5 _____

De faculteit weet drommels goed welke samenwerking er is en nodig is (4), maar de realisatie is nog in ontwikkeling (2). Bv: samenwerking met Saxion Hogescholen.

- 9 De faculteit biedt effectieve randvoorwaarden voor de inzet van ICT in het onderwijs voor de onderscheiden doelgroepen (o.a. infrastructuur, ondersteuning systemen, studenten, docenten) c.q. betreft dit vanuit de UT of extern.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____

De tijd voor toelichting ontbrak. Er was consensus over het cijfer.

- 10 Docenten beschikken over voldoende vaardigheden, motivatie en tijd vereist voor de inzet van ICT in het onderwijs voor de onderscheiden doelgroepen.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____

Motivatie en tijd zijn vaak knelpunten. Bij TW spelen af en toe ook de vaardigheden parten.

Overige opmerkingen:

In de faculteit EWI heeft 'ICT in het onderwijs' vooral een inhoudelijke klank. De Stuurgroep ICT in het Onderwijs wil vooral over infrastructurele, ondersteunende en didactische kant van ICT in het onderwijs spreken.

Van Gils en Twilt merken op dat het nog steeds lastig is om formules via het web te gebruiken.

De scope van de faculteit – en vooral de medewerkers in de faculteit – in eerste instantie op onderzoek gericht is. Binnen de faculteit wordt wel actief nagedacht over en gezocht naar nieuwe doelgroepen. De faculteit ziet daar een belangrijke groeimarkt. Het betreft dan onderwijs dat nauw aansluit bij recente onderzoeksontwikkelingen en dat bepaalt ook het onderscheid tussen universiteiten enerzijds en HBO's en commerciële organisaties anderzijds. Er treedt dus een verschuiving richting onderwijs op.

Van der Wende dankt de aanwezigen voor hun tijd en bijdragen.

Verslag discussie TNW & stuurgroep ICTO

Aanwezig:

Blik (decaan), Miedema en Pouw (opl.dir.)
vd Wende, Mouthaan, v Geffen & vd Veen (stuurgroep)
27 oktober 2003

Visieontwikkeling ICT in het Onderwijs

Vd Wende licht de bedoeling van de discussie toe. Alvorens met de vragenlijst te beginnen geeft Blik aan ook graag vanuit een aantal praktische situaties van de faculteit te willen beginnen bij het identificeren van ICT-meerwaarde en kansen. De volgende zaken komen in de daarop volgende discussie aan de orde:

- *Een aantal specialistische onderwijsonderdelen zijn kleinschalig en daardoor duur, bijvoorbeeld nanotechnologie.*
- *Welke faciliteiten hebben we eigenlijk nodig. We werken aan een vastgoedplan, daar moeten we benodigde ICT-voorzieningen voor onderwijs in meenemen. Miedema pleit er voor om dan ook de ondersteuning goed te regelen.*
- *Kan leren op afstand met bijvoorbeeld videoverbindingen een rol spelen. In bijzonder bij TGNK is dit al aan de orde. Samenwerking 3 TU's heeft ongetwijfeld ook consequenties waarbij afstand en flexibiliteitswensen een rol spelen. Gebruik van meerdere telefoonlijnen is echter duur. Is video via Internet mogelijk met behoud van zoveel mogelijk kwaliteit?*
- *De bibliotheek op afstand. Hoe ver staat het er mee, en gebruiken we dat in het onderwijs?*
- *Op het punt van de onderwijsadministratieve processen kan er nog het nodige efficiënter worden georganiseerd met behulp van ICT.*
- *Technische Geneeskunde ambieert een uitgesproken ICT-profiel. Daar moet nog wel het nodige voor gebeuren. Miedema geeft als voorbeeld, dat de uitwisseling van onderwijsmaterialen van bv KUN-medicijnen (Blackboard-gebruiker) naar UT-techn. genk. (TeleTOP) niet eenvoudig is. Voor nieuwe innovaties is ze gebonden aan DU-partners waar KUN niet bijzit. Dat maakt het lastig.*
- *Invoering laptops. Beleid komt dubbel over: enerzijds graag gebruik gaan maken van het draadloze netwerk, anderzijds wordt het RSI-risico "afgeschoven". De ARBO-eisen terzake knellen met wat praktisch en financieel mogelijk is.*
- *Voor de medewerker zijn er strijdende prioriteiten qua onderzoek, 2e en 3e geldstromen, onderwijs etc. Bij invoering van ICT in het onderwijs moet aandacht worden besteed aan de werklast van de docent, qua tijd en ondersteuning.*
- *Digitale Universiteit. Lastig dat innovatiebudget zo teruggehaald moet worden.*

Blik sluit dit onderdeel af met de constatering dat er volop werk ligt. Om het werkbaar te houden zou de faculteit er een beperkt aantal onderwerpen uit moeten pakken die dan worden opgelost/gerealiseerd samen met wie daar ook maar bij nodig is. Daarna wordt de vragenlijst gevolgd.

- 1 De faculteit verwacht belangrijke veranderingen m.b.t. de instroom van studenten i.v.m. externe ontwikkelingen (invoering bama, internationalisering, lifelong learning, nieuwe bekostigingsarrangementen en toenemende concurrentie).

1 2 3 4 **X** 5

1 = helemaal niet mee eens / niet het geval
5 = helemaal mee eens / het geval

Met TGNK en BMT zijn nieuwe markten aangeboord. Dat wordt nog gevolgd door nieuwe instroom als de masters gereed zijn, bijvoorbeeld instroom vanuit HBO en professionals die alsnog een masters willen. Ook post-initieel onderwijs gaat bij TGNK een rol spelen. Registraties hebben een beperkte geldigheid en nascholingsplicht. Dat laatste wordt samen met de Hoytemastichting ingevuld. De instroom zal internationaler zijn, ook gericht op doorstroom van die masters naar latere onderzoeksposities. Verder zal de 3TU samenwerking ook een verhoging van de mobiliteit tussen bachelor en master laten zien. Naast een veranderende markt moeten we ook rekening houden met een ander type student dat nu instroomt. Meer gericht op beelden en communicatie, minder op lezen.

- 2 De faculteit heeft een helder beeld van de kansen en bedreigingen die deze ontwikkelingen met zich mee brengen en heeft strategische doelen geformuleerd m.b.t. de (nieuwe) doelgroepen / markten waarop zij zich wil richten.

1 2 3 **X** 4 5

Zie ook item 1. Dat beeld is er deels al wel. Een explicitering naar strategische doelen voor doelgroepen deels wel, deels niet. Voor de doorstroming van HBO naar bv TN is er heel nadrukkelijk gewerkt aan een goede aansluiting en een deficientieprogramma. Dit werpt inmiddels zijn vruchten af.

- 3 De faculteit heeft een duidelijk beeld van de rol die ICT in het onderwijs aan deze (verschillende) doelgroepen moet spelen.

1 **2** 3 4 5

- 4 De faculteit heeft een expliciete en breed gedragen onderwijskundige visie.

1 **2** 3 4 5

De faculteit bestaat te kort om nu al van een gemeenschappelijke breed gedragen onderwijsvisie te kunnen spreken. De ambitie is er echter wel, al zal de uitwerking verschillend zijn gelet op de verschillen in opleidingen en doelgroepen. De contouren van zo'n visie zijn er wel. Hierbij horen termen als student-gerichtheid, kwaliteitsborging, aandacht voor de student, insteek op doelgroepen.

- 5 ICT wordt vanuit deze onderwijskundige visie in het onderwijs ingezet.

1 **2** 3 4 5

Gelet op het vorige punt is een integrale vertaalslag naar ICT nog niet goed mogelijk.

- 6 De faculteit heeft haar onderwijskundige visie, inclusief de inzet van ICT, verbijzonderd naar onderscheiden doelgroepen.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

Gelet op item 4 en de nog beperkte doelgroepdifferentiatie onder neutraal. Die differentiatie is zeker voor klassieke opleidingen een majeure verandering waar de focus primair toch op het opleiden van onderzoekers gericht is en de instroom niet alleen meer daarvoor komt.

- 7 Ontwikkelingen en investeringen in ICT zijn voldoende om strategische doelen en onderwijskundige visie(s) te kunnen realiseren.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

Gevoelens dat er nog het nodige moet gebeuren om zover te komen.

- 8 De faculteit heeft een helder beeld op welke punten externe samenwerking noodzakelijk is en heeft daarvoor effectieve partnerships opgebouwd.

1 _____ 2 _____ 3(effectief) _____ 4(beeld) _____ 5

Landelijk liefst SURF en DU bij elkaar zetten dan kan er met elke gewenste HO-partner worden samengewerkt. 3TU is bijzonder actueel. Daarnaast verdere samenwerking met HO-instellingen en medische instituten met het oog op het uitbouwen van "life sciences".

- 9 De faculteit biedt effectieve randvoorwaarden voor de inzet van ICT in het onderwijs voor de onderscheiden doelgroepen (o.a. infrastructuur, ondersteuning systemen, studenten, docenten) c.q. betreft dit vanuit de UT of extern.

1 _____ X _____ 2 _____ X _____ 3 _____ 4 _____ 5
randvoorw. ondersteuning

Systeembeheer en de basisvoorzieningen werken redelijk goed. Geconstateerd wordt echter dat de omgeving (binnen/buiten TNW) niet voldoende in staat is om meer innovatieve ICT-ontwikkelingen te ondersteunen. Als voorbeeld wordt de virtuele snijtafel voor technische geneeskunde genoemd. De benodigde capaciteiten zijn verspreid over de campus wel aanwezig, maar financiering, organisatie en ondersteuning komen er vervolgens niet uit. Blijk refereert aan de nog te stellen korte termijn doelen waar dan gericht naar toegewerkt kan worden.

- 10 Docenten beschikken over voldoende vaardigheden, motivatie en tijd vereist voor de inzet van ICT in het onderwijs voor de onderscheiden doelgroepen.

1 _____ 2(tijd) _____ 3 _____ 4(vaardig/motiv)5

Vaardigheden en motivatie zijn niet het probleem. De tijdsbelasting van de docent is wel een probleem. Onderzoek staat hoog op de agenda met bv meer aio's te begeleiden per vaste medewerker. Dit geeft uiteraard een spanning naar bv onderwijstaken. TNW wil echter ook het belang van goed en aansprekend onderwijs onder de aandacht van de staf blijven brengen. Immers zonder studenten vervalt het bestaansrecht. De faculteit wenst ook de koppeling onderwijs met onderzoek te handhaven en wenst in principe alle onderzoekers ook in te zetten bij onderwijstaken. Daarnaast zijn er HRM-instrumenten om goed/slecht presteren in onderwijstaken mee te laten wegen bij carriërestappen.

Van der Wende bedankt alle aanwezigen voor de inspirerende gedachtenwisseling en sluit de discussie met de mededeling dat de Stuurgroep ICTO met een strategische notitie zal komen waarin verwerkt de inbreng van de diverse faculteiten.